

Nota besluitvorming protocollen anderhalve meter samenleving (tbv MCCB)

Aanleiding

In het kader van het stap voor stap weer op gang brengen van de samenleving en de economie is door M-EZK de anderhalve meter samenleving geïntroduceerd. De door sectoren op te stellen protocollen vormen in die gedachte de basis om aan de veilige afstand van 1,5 meter invulling te geven. Zowel door de MP, M-EZK en VNO-NCW zijn hierover in de media uitlatingen gedaan, inclusief beelden over een goedkeuringscommissie van de overheid.

Het ministerie van EZK heeft de regie genomen op het proces van totstandkoming van deze protocollen. Er is een interdepartementale werkgroep opgestart die het opstellen van protocollen aanjaagt en een eerste vormtoets op de protocollen doet. Vanwege de onduidelijkheid over de juridische status van de protocollen en daarvan afgeleid de verantwoordelijkheden van de verschillende departementen daarbij, is er tevens onduidelijkheid over het besluitvormingsproces. A.s. dinsdag ligt in de MCCB naar verwachting besluitvorming voor over de sectoren: scholen (i.i.g. primair onderwijs), kinderopvang, OV, sportfaciliteiten voor jongeren en contactberoepen.

Deze nota doet vanuit de SZW-verantwoordelijkheid voor arbeidsomstandigheden een voorstel voor de inrichting van dit besluitvormingsproces. Deze wordt hoog ambtelijk ingebracht bij EZK en NCTV. U wordt geadviseerd deze verheldering ook politiek te bepleiten.

Samenvatting van voorstel SZW

- Voor de B-protocollen die ter besluitvorming voorliggen in MCCB een 'randvoorwaardelijke voortoets' mogelijk maken op de protocollen (tegen de achtergrond van het OMT-advies).
- (I)SZW zal daarbij in ieder geval toetsen op de borging van gezond en veilig werken (arbo). Andere departementen kunnen op andere zaken toetsen (bijv openbare orde).
- Afspreken dat aan de protocollen iig de volgende eisen worden gesteld:
 - o Dat ze opgesteld moeten zijn door sector en werknemersorganisaties
 - o Dat ze doorwerking moeten krijgen in de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) van de bedrijven of branche en/of de arbocatalogi. Deze laatste kunnen formeel getoetst worden door ISZW. Daarmee borgt SZW dat (ten minste) aan de achterkant van het proces, dus ook na openstelling, aandacht is en blijft voor een veilige en gezonde werkomgeving.
- Hiertoe wordt de volgende standaardpassage opgenomen in elk protocol:

"In zoverre de protocollen betrekking hebben op de arbeidsomstandigheden, is de arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) leidend. Voorop staat dat de veiligheid en gezondheid van werknemers, maar ook van derden (denk aan klanten, passanten, leveranciers), gewaarborgd moet zijn op grond van de Arbowet. De Arbowet is een kaderwet. Dat betekent dat er geen concrete regels in staan maar algemene beginselen en richtlijnen over het arbeidsomstandighedenbeleid (arbobeleid) in bedrijven. Het arbobeleid in een bedrijf of instelling staat of valt met een goede Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) door het bedrijf. Onderdeel hiervan is het opstellen van een aanpak om risico's te voorkomen, vermijden of de gevolgen te beperken. Zo ook het risico op besmetting met COVID-19.

Dit protocol is opgesteld in samenspraak tussen werkgevers en werknemers. Omdat alle bedrijven en instellingen met werknemers conform de Arbowet verplicht een RI&E moeten hebben, zullen zij voorafgaand aan voortzetting of hervatting van werkzaamheden het protocol omzetten en waar nodig concretiseren in hun RI&E. Dat geldt zowel bij een aanpak op bedrijfsniveau, als bij een aanpak op branche- of sectorniveau via branche-RI&E of arbocatalogus".

Toelichting

Verankeren protocollen in arbo-systematiek

De huidige protocollen hebben geen enkele juridische status. De protocollen in de bouw en in de detailhandel zijn initiatieven vanuit de sector. Ze kunnen gezien worden als een vorm van zelfregulering, waarmee de sector aangeeft hoe zij invulling geven aan de maatregelen die door het RIVM geadviseerd worden, zodat de gezondheid en veiligheid van werkenden en klanten of bezoekers geborgd is. In de beeldvorming worden de protocollen in het kader van de anderhalve meter samenleving gepresenteerd als conditio-sine-qua-non voor 'open gaan' van sectoren. Op zich is dat niet nodig. Het is een keuze van de overheid om de protocollen als voorwaarde te zien.

De protocollen hebben daarmee ook geen status binnen de Arbowet. Conform de Arbowet is de werkgever te allen tijde verantwoordelijk voor het zorgen voor een veilige en gezonde werkomgeving voor werkenden, evenals het voorkomen van onveiligheid voor derden (bezoekers, passanten, klanten). De Arbowet is een kaderwet. Met veel checks en balances zodat de zaken als de verplichte 'risico inventarisatie en evaluatie' (RI&E) voor bedrijven of 'arbocatalogi' voor sectoren, tot stand komen in samenspraak tussen werkgevers en werknemers (OR, vakbond).

Voorstel:

De beweging voor het maken van protocollen is een rijdende trein. Het is onverstandig die te stoppen. Wel is het verstandig de protocollen te verbinden met de bestaande wettelijke kaders (i.c. de Arbowet), zodat daarmee ook de handhaafbaarheid geregeld wordt. Daarom stellen we voor:

- Dat in elk protocol t.b.v. wettelijke borging een standaardpassage/-afpraak wordt opgenomen waarmee wordt afgesproken dat het protocol door bedrijven/instellingen in de sector wordt uitgewerkt in hun eigen risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) conform de Arbowet en indien sectoren dat wenselijk vinden, dat het wordt uitgewerkt als 'Corona Arbocatalogus' die ter toetsing aan ISZW kan worden voorgelegd¹. De inspectie regelt komende week een versnelde beoordelingsprocedure. Met dit voorstel borgt SZW dat (ten minste) aan de achterkant van het proces, dus ook na openstelling, aandacht is en blijft voor arbo bescherming. Arbocatalogi zijn vrijwillig, sectoren spreken daarom in ieder geval af dat het in (branche)RI&E en plan van aanpak wordt opgenomen.
- Dat de protocollen altijd in overleg tussen werkgevers en werknemers worden opgesteld. FNV heeft bij meerdere gelegenheden aangegeven dat zij grote moeite hebben om hierbij betrokken te raken. NB. Bij het aanpassen van de RI&E en de arbocatalogi volgt deze betrokkenheid van werknemers al uit de huidige regelgeving.

Zie de nadere toelichting op deze werkwijze en de rol van de Inspectie SZW in de meegezonden bijlage.

Randvoorwaardelijke voortoets mogelijk maken

Er wordt ten behoeve van de besluitvorming door het MCCB over de protocollen een onderscheid gemaakt in A- en B-sectoren. A-sectoren zijn nu ook reeds operationeel en worden op dit moment al geacht hun bedrijfsprocessen zo in te richten dat werkenden en derden beschermd worden tegen besmettingsrisico met Corona. De B-sectoren zijn sectoren die van overheidswege gesloten zijn, zoals scholen, contactberoepen, sportfaciliteiten, horeca, etc. Voor die laatste sectoren is dus een expliciet besluit van MCCB nodig om deze te heropenen. De besluitvorming hiervoor loopt via de reguliere crisisstructuur (OMT, IAO, ICCB, MCCB). Op dit moment wordt voor de eerder genoemde vijf sectoren (scholen (i.i.g primair onderwijs), kinderopvang, OV, sportfaciliteiten voor jongeren en contactberoepen) een medisch advies aangevraagd bij het OMT. De reeds beschikbare protocollen (onderwijs en kinderopvang) zijn daarbij meegezonden. De NCTV coördineert dit proces.

¹ dit kan op basis van de beleidsregel 2019.

Voor besluitvorming in de MCCB is het van belang dat, naast het advies van het OMT, ook andere aspecten worden meegewogen. Bijvoorbeeld: de druk op de openbare ruimte ivm de handhaafbaarheid van het samscholingsverbod, de beschikbaarheid van persoonlijke beschermingsmiddelen, de druk op het openbaar vervoer en de check of voldoende invulling wordt gegeven aan de verplichtingen omtrent arbeidsomstandigheden. Op dit moment is nog niet in dit proces voorzien.

Voorstel:

Aan de NCTV wordt voorgesteld om voorafgaand aan de ICCB een randvoorwaardelijke toets op verschillende aspecten, w.o. de borging van veilige en gezonde arbeidsomstandigheden, mogelijk te maken conform het schema op de volgende pagina. En dit ook voor alle volgende tranches te hanteren.

De randvoorwaardelijke toets o.g.v. arbo zal of eventuele show stoppers aangeven, danwel eventuele randvoorwaarden meegeven die in het besluit van de MCCB opgenomen kunnen worden. En waaraan de sector na besluitvorming door MCCB invulling moet geven alvorens te kunnen heropenen.

